

به نام خدا

استفاده از هوش مصنوعی در فرآیند دادرسی

۱- توصیف وضعیت فعلی و ترسیم چشم‌انداز آینده

۲- چالش‌های حقوقی

مدرس:

دکتر مجتبی محمدی

(رئیس شعبه شانزدهم مجتمع قضایی شهید بهشتی تهران)

آذر ماه ۱۴۰۴

شورای عالی کارشناسان رسمی دادگستری

بخش اول:

توصیف وضعیت فعلی و ترسیم چشم انداز آینده

تهدید مشاغل حقوقی
انواع سامانه های دیجیتال
انواع مدل های هوش مصنوعی
تأثیر هوش مصنوعی بر فرآیند دادرسی
تجربه کشورها در استفاده از هوش مصنوعی
انتظار نهایی از هوش مصنوعی در فرآیند دادرسی
معرفی چند نمونه برنامه حقوق مبتنی بر هوش مصنوعی

NEXT GEN INVESTING

Bill Gates: Within 10 years, AI will replace many doctors and teachers—humans won't be needed 'for most things'

Published Wed, Mar 26 2025 9:05 AM EDT

Tom Huddleston Jr.

Share [!\[\]\(cbe80b694ebd74fcfe136a095b608235_img.jpg\)](#) [!\[\]\(27df6be88af07602ea392719b144fe7f_img.jpg\)](#) [!\[\]\(96f0a292e266dbee33329d5ab59a28c7_img.jpg\)](#) [!\[\]\(e690b1f92192b826402019fb9f52289a_img.jpg\)](#)

Post

Elon Musk

@elonmusk

Follow

AI will soon beat doctors and lawyers by a large margin (and eventually all humans at almost everything).

We can serve as a biological backstop for intelligence, as we are less brittle than silicon, and perhaps as a source of will.

03:54 · 11/18/24 From Earth · **84K** Views

Personalized AI Assistant

196 Reposts **65** Quotes **1.5K** Likes **214** Bookmarks

انواع سامانه های دیجیتال

1- Information Communication Technology (ICT)

سامانه های ICT شامل فناوری ها، ابزارها و سیستم هایی است که برای ذخیره سازی، بازیابی، انتقال و پردازش اطلاعات استفاده می شوند.

مثل اینترنت، تلفن همراه، ایمیل، سامانه های مورد استفاده در قوه قضاییه ایران؛

«سامانه مدیریت پرونده ها یا CMS»؛ «سامانه ابلاغ الکترونیکی با ثنا»؛ «سامانه خدمات الکترونیک قضایی»

2- Artificial Intelligence (AI)

سامانه های AI در گام اول اقدام به جمع آوری تمام اطلاعات موجود در بسترهای رایانه ای می نمایند و سپس با استنباط اطلاعات و مقایسه آنها با یکدیگر، بهترین پاسخ را بر اساس هدف کاربر در اختیار می گذارند. این سامانه ها قادر به یادگیری و تصمیم گیری هستند.

سامانه های AI معمولاً روی ICT اجرا می شوند و این دو سامانه مکمل هم هستند.

انواع مدل های هوش مصنوعی

1- Predictive AI

based on historic data, such as network monitoring

2- Prescriptive AI

based on suggestion of best course of action for a desirable outcome, such as Google Map, Snapp.

3- Generative AI

such as ChatGPT, Deep Seek, Grok, GitHub's Copilot (for generation of code).

تأثیر هوش مصنوعی بر دادرسی

پیدایش هوش مصنوعی مولد (Generative Artificial Intelligence) در سال‌های اخیر، توجه‌های بسیاری را به خود جلب نموده است؛ از دهه‌های گذشته هوش مصنوعی در سامانه‌های دیجیتال استفاده می‌شد، اما پیدایش GenAI بود که سبب تحول شد.

در نوامبر سال ۲۰۲۲، شرکت Open AI اقدام به راه‌اندازی پلتفرم ChatGPT نمود. از این زمان به بعد بود که GenAI به سرعت در میان عامه مردم و نیز متخصصین رواج پیدا کرد. شرکت‌های فرعی و کوچک‌تر نیز اقدام به تولید پلتفرم‌های تخصصی‌تر نمودند.

ویژگی بارز GenAI، قابلیت تولید محتوا شامل متون، تصاویر و فیلم‌ها بود که مورد توجه متخصصین و نیز عموم مردم شد؛ تولید محتوا توسط GenAI این سؤال را در اذهان ایجاد نمود که آیا دادرسی را محاکم و صدور آرا را نیز می‌تواند به GenAI سپرد یا خیر؟

چالش‌های جدی در مورد مزایا و معایب استفاده از هوش مصنوعی در فرآیند دادرسی وجود دارد و نظام‌های قضایی هنوز به تصمیم قطعی در این زمینه نرسیده‌اند؛ بررسی تجارب کشورهای که اقدام به استفاده از هوش مصنوعی در فرآیند دادرسی نموده‌اند می‌تواند تصویر روشنی از موضوع را در اختیار قرار دهد.

نمونه یک دادخواست با خواسته مطالبه وجه التزام قراردادی

آقای الف مدعی است ملک خود با پلاک ثبتی 4585 فرعی از 36 اصلی واقع در بخش 3 تهران واقع در خیابان الهیه پلاک 47 واحد 15 را به آقای ب اجاره داده است. خواهان مدعی است تاریخ قرارداد از 27 تیر 1401 تا تاریخ 27 تیر 1402 بوده است. با وجود انقضای مدت قرارداد، آقای ب با وجود ارسال اظهارنامه از تخلیه ملک امتناع نموده است. در قرارداد شرط شده که اگر آقای ب ملک را در زمان مقرر تخلیه نکند باید روزانه سه میلیون تومان به عنوان وجه التزام پرداخت کند. خواهان در تاریخ 20 تیر 1404 دادخواست مبنی بر مطالبه وجه التزام مطرح نموده است. برای دادخواست فوق، یک رای دادگاه با استناد به مقررات ایران از شعبه شانزدهم دادگاه عمومی حقوقی تهران بنویس.

در خصوص دادخواست آقای الف به طرفیت آقای ب به خواسته مطالبه وجه التزام روزانه به میزان سه میلیون تومان از تاریخ 28/04/1402 لغایت 20/04/1404 بابت تخلف از تخلیه عین مستأجره، با عنایت به اوراق و محتویات پرونده، دلایل و مستندات ابرازی خواهان، دادگاه به شرح زیر مبادرت به صدور رأی می‌نماید:

خواهان مدعی است به موجب قرارداد اجاره عادی مورخ 27/04/1401، مالک یک واحد آپارتمان به نشانی تهران، خیابان الهیه، پلاک 47، واحد 15، دارای پلاک ثبتی 4585 فرعی از 36 اصلی بخش 3 تهران بوده و آن را به خوانده برای مدت یک سال از تاریخ 27/04/1401 الی 27/04/1402 اجاره داده است. به موجب شرط مندرج در قرارداد، در صورت عدم تخلیه عین مستأجره در موعد مقرر، مستأجر مکلف به پرداخت وجه التزام روزانه به میزان سه میلیون تومان می‌باشد.

حسب مفاد اظهارنامه ارسالی از سوی خواهان و با توجه به عدم انکار خوانده، تخلیه ملک در موعد مقرر انجام نشده و خوانده از تخلیه عین مستأجره امتناع ورزیده است. قرارداد اجاره، اظهارنامه رسمی و شهادت گواهان به وضوح تخلف خوانده را از تعهد قراردادی مبنی بر تخلیه ملک در موعد مقرر احراز می‌نماید.

با توجه به مقررات ماده 230 قانون مدنی که بیان می‌دارد: "اگر در ضمن معامله شرط شده باشد که در صورت تخلف، متخلف مبلغی به عنوان خسارت بدهد، حاکم نمی‌تواند او را به بیشتر یا کمتر از آنچه ملزم شده محکوم نماید"، و نظر به اینکه شرط وجه التزام دارای جنبه قراردادی و لازم‌الاجرا بوده و در قرارداد فی‌مابین نیز درج گردیده است، دادگاه دعوی خواهان را موجه تشخیص داده و مستنداً به ماده مذکور و ماده 10 قانون مدنی (اصل حاکمیت اراده)، و با احراز تخلف خوانده، حکم به محکومیت وی به پرداخت مبلغ:

❖ دو میلیارد و صد و شصت و نه میلیون تومان (2,169,000,000 ریال)

معادل وجه التزام 723 روز تأخیر (از تاریخ 28/04/1402 لغایت 20/04/1404) به نفع خواهان صادر و اعلام می‌گردد.

خوانده همچنین وفق ماده 515 قانون آیین دادرسی مدنی به پرداخت خسارات دادرسی از جمله هزینه دادرسی و حق‌الوکاله وکیل (در صورت مطالبه و ارائه وکالت‌نامه) نیز محکوم می‌گردد.

این رأی حضوری و ظرف 20 روز پس از ابلاغ، قابل تجدیدنظر، دادگاه محترم تجدیدنظر استان تهران می‌باشد.

تجربه موفق کشورها در استفاده از هوش مصنوعی

در کشور مجارستان،

یک سامانه مبتنی بر هوش مصنوعی طراحی شده است که جلسه دادگاه به طور **ویدئو کنفرانس** تشکیل می‌شود و سامانه بر اساس هوش مصنوعی امکان تشخیص هویت صدای اشخاص را دارد و به محض صحبت اشخاص، اظهارات طرفین را به طور تایپ شده در پرونده ثبت می‌نماید. به این ترتیب، دادگاه‌ها می‌توانند با حذف رفت و آمد طرفین پرونده به دادگاه و زمان صرف شده جهت نگارش صورتجلسات دادگاه‌ها فرآیند دادرسی را تسریع نمایند.

تجربه موفق کشورها در استفاده از هوش مصنوعی

در کشور امریکا،

استفاده از هوش مصنوعی در فرآیند دادرسی محاکم از محبوبیت بالایی برخوردار است و سیستم قضایی این کشور نرم افزارهای متعددی را در اختیار قضات و وکلا قرار داده است. یکی از نرم افزارهای مورد استفاده، استارتاپ Ravel Law است که بر اساس آن کاربر می تواند نتیجه پرونده را با قطعیت نسبتاً قابل توجهی پیش بینی نماید. این استارتاپ اقدام به جمع آوری اطلاعات پرونده از چهارصد دادگاه نموده است و اصحاب پرونده قبل از طرح پرونده می توانند با وارد نمودن اطلاعات پرونده خود، از تصمیم احتمالی دادگاه آگاه شوند. یکی دیگر از برنامه های طراحی شده، برنامه ای به نام ROSS است که سازوکار آن مبتنی بر «چت بات» است و مسائل رایج دادگاه ها را جمع آوری نموده و قضات و وکلا می توانند سؤالات خود را از بپرسند.

تجربه موفق کشورها در استفاده از هوش مصنوعی

در کشور انگلیس،

برنامه‌ای با عنوان DCS طراحی شده است که دو کارکرد اصلی دارد؛ این سامانه مبتنی بر هوش مصنوعی به کاربر این امکان را می‌دهد به صورت طبقه‌بندی شده به پرونده‌های طرح شده سابق در محاکم **دسترسی** پیدا کند. کارکرد دیگر این برنامه این است که اصحاب پرونده می‌توانند به طور **مجازی** در جلسات دادگاه شرکت نمایند و مدارک و مستندات خود را به صورت اسکن شده در جلسه دادگاه ارائه نمایند.

در کشور چین،

جلسات دادرسی که به صورت اینترنتی تشکیل می‌شود، هوش مصنوعی اقدام به هویت‌سنجی طرفین پرونده می‌نماید. در حال حاضر یک طرح آزمایشی در برخی محاکم کشور چین در حال اجرا است که مطابق آن، آرای محاکم در پرونده‌های سابق جمع‌آوری می‌شود و بر اساس این اطلاعات، **حکم پرونده** را به قاضی پیشنهاد می‌نماید. در تشخیص ارزش اثباتی **فایل‌های صوتی** از هوش مصنوعی استفاده می‌شود و در صورت شبیه‌سازی فایل صوتی، هوش مصنوعی امکان تشخیص آن را دارد. هوش مصنوعی اقدام به **جمع‌آوری اطلاعات طرفین در پرونده‌های سابق** نموده و اطلاعات لازم را در اختیار قاضی می‌گذارد. در کشور چین، هوش مصنوعی جایگزین قاضی نشده و **به عنوان دستیار** قاضی در تحلیل مقررات و تطبیق پرونده با پرونده‌های سابق نقش مهمی ایفا می‌کند.

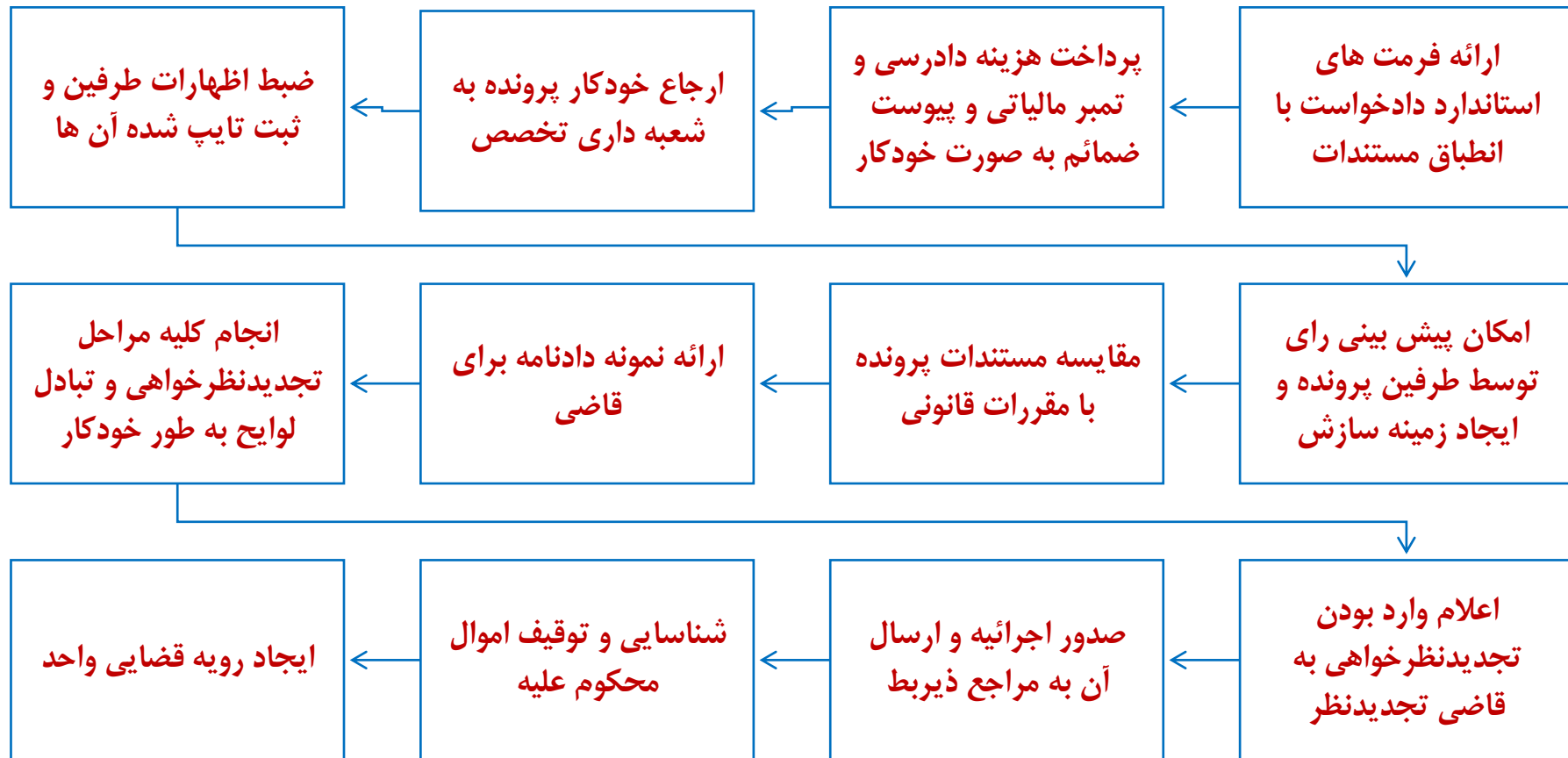
تجربه موفق کشورها در استفاده از هوش مصنوعی

کمیسیون اروپا؛

Proposal for a Regulation on a European approach for Artificial Intelligence (AI Act)

استفاده از هوش مصنوعی در فرآیند دادرسی در **دسته پریسک** شناخته شده است، زیرا استفاده از آن‌ها می‌تواند **آسیب‌های بالقوه‌ای** را به همراه داشته باشد. مطابق بخش ۴۰ از سند فوق، استفاده از هوش مصنوعی به **عنوان دستیار در فرآیند دادرسی** در دسته پریسک قرار ندارد و هوش مصنوعی می‌تواند از طریق **حذف مشخصات طرفین** در پرونده‌ها **الگوهای متحدالشکلی** را برای قضات ایجاد نماید و قضات با استفاده از هوش مصنوعی می‌تواند به مقررات مناسب دسترسی داشته و **رویه قضایی مطلوب را شناسایی** و از آن پیروی نمایند. سند مزبور تأکید می‌نماید که هوش مصنوعی می‌تواند اطلاعات را در اختیار قضات قرار دهد، **اما در نهایت رأی پرونده باید توسط قضات صادر و اعلام شود.**

ترسیم یک فرآیند کامل دادرسی با استفاده از هوش مصنوعی

معرفی چند نمونه برنامه حقوقی مبتنی بر هوش مصنوعی

ROSS Intelligence

این برنامه اقدام به جست و جوی سریع در قوانین و پرونده های سابق نموده و بر اساس آن ها، **پیشنهادها** و **استدلال** های مناسب را ارائه می کند.

Legal Robot

این برنامه **ریسک های** قرارداد را شناسایی نموده و پیشنهاد تغییرات را ارائه می کند.

Case text (CARA AI)

این برنامه به وکلا امکان **دسترسی به** **رویه** قضایی را می دهد و پرونده های مشابه را ارائه می کند.

Do Not Pay

این برنامه به کاربران در **موضوعات** ساده مانند جرایم رانندگی راهکارهای لازم را بدون نیاز به وکیل ارائه می کند.

Luminance

این برنامه **قراردادها را با** **مقررات مقایسه** نموده و مغایرت های موجود را شناسایی می کند.

Neota Logic

این برنامه به موسسات و دفاتر حقوقی در **مدیریت مستندات** کمک می کند.

Lex Machina

این برنامه با دسترسی به نتایج پرونده های سابق، **شانس پیروزی** در پرونده جدید را ارزیابی می کند.

Law Geex

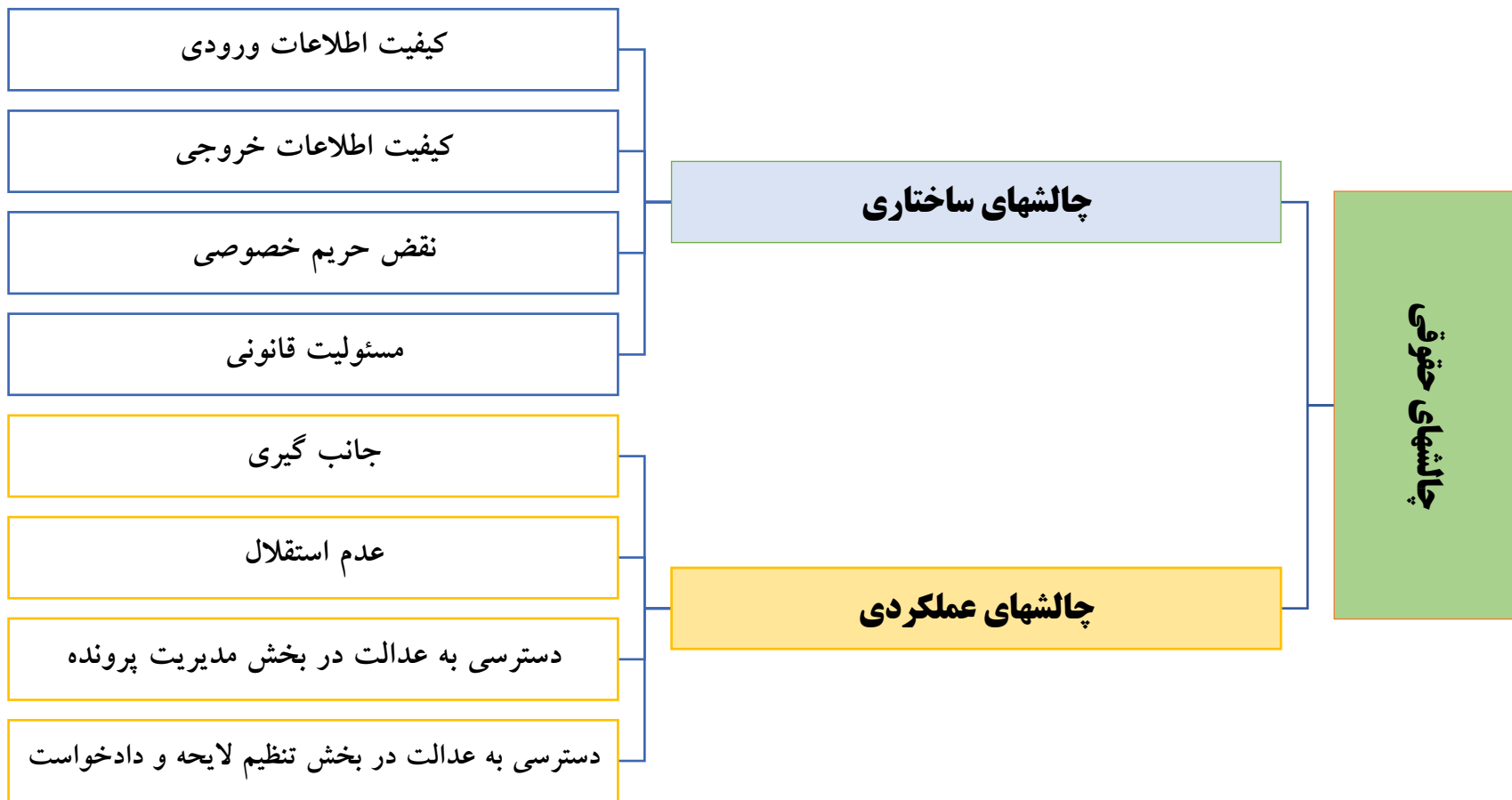
این برنامه در زمان تنظیم قرارداد اقدام به **ارائه شروط استاندارد** می نماید.

e-Brevia

این برنامه در تنظیم قراردادها به **انطباق شروط** قراردادها با **یکدیگر** و انطباق آن ها با مقررات امره می پردازد.

بخش دوم:

چالشهای حقوقی استفاده از هوش مصنوعی در فرآیند دادرسی

چالش کیفیت اطلاعات ورودی

بسیاری از سامانه‌های هوش مصنوعی امکان **دسترسی مخاطب** به داده‌های ورودی را فراهم نمی‌کنند و اصطلاحاً «**جعبه سیاه**» یا **black box** تلقی می‌شوند. به همین سبب، فرآیند تصمیم‌گیری آن‌ها پیچیده بوده و به راحتی قابل دسترسی نیست، این سامانه‌ها حجم زیادی داده را از **منابع نامطمئن** جمع‌آوری نموده و با مقایسه و تحلیل آن‌ها پاسخ مخاطب را می‌دهند.

بند الف ماده ۵ «آیین‌نامه اجرایی نحوه استفاده از فناوری‌های نوین در فرآیندهای قضایی

پاسخ اغلب سؤالات به میلیاردها عامل مختلف بستگی دارد، از طرفی هوش مصنوعی باید پاسخی ساده و کاربردی بدهد تا مخاطب به طور دقیق و جزئی پاسخ سؤالی را که پرسیده پیدا کند؛ اما چنین پاسخی در برخی موارد به دلیل حجم زیاد اطلاعاتی که مورد تحلیل قرار گرفته است، **پاسخی انتزاعی** بوده و چیزی را روشن نمی‌کند.

این موضوع در فرآیند دادرسی و مخصوصاً هنگام صدور رأی دادگاه کاملاً مشکل‌ساز است؛ زیرا در فرآیند صدور رأی، دادگاه‌ها به عوامل بسیار گسترده‌ای فکر کرده و همواره **اخلاقی** بودن، **عقلانی** بودن و **منصفانه** بودن را در نظر می‌گیرند. مثال، سرقت یک تکه نان.

چالش کیفیت اطلاعات خروجی

یکی از چالش‌های هوش مصنوعی این است که در صورت **تغییر در نگارش سؤال**، پاسخی کاملاً متفاوت ارائه خواهد شد. در نتیجه استفاده از هوش مصنوعی در فرآیند دادرسی **نتایج بی‌ثبات و تصادفی** در پی خواهد داشت و از اعتماد جامعه حقوقی و عموم مردم به آن خواهد کاست.

با امعان نظر به ظرافت‌هایی که در هر پرونده برای صدور رأی باید رعایت شود، ضروری است نظارت انسانی بر نتیجه استفاده از هوش مصنوعی در فرآیند دادرسی وجود داشته باشد. به این ترتیب، استفاده از هوش مصنوعی در صدور رأی دادگاه، **بدون نظارت انسان** سبب بروز ناعدالتی و تصمیمات تصادفی شده و اعتماد به دستگاه قضایی را کاهش می‌دهد. در حال حاضر یک شکاف معنادار بین **انصاف قاضی انسانی و قاضی هوش مصنوعی** وجود دارد؛ و قضاوت انسانی با وجود تمام نقایص موجود از قضاوت هوش مصنوعی بهتر است.

بند پ ماده ۵ «آیین نامه اجرایی نحوه استفاده از فناوری های نوین در فرآیندهای قضایی»

اساساً سامانه‌های هوش مصنوعی **هیچ سؤالی را بدون پاسخ نمی‌گذارند** و در هر حال به مخاطب پاسخی ارائه می‌نمایند که شاید در **ظاهر درست** به نظر برسد، اما در واقع غلط یا **گمراه‌کننده** است. پدیده‌ای در هوش مصنوعی وجود دارد که به «**توهم هوش مصنوعی**» شهرت دارد؛ مطابق این پدیده هوش مصنوعی پاسخ نادرست را در ظاهر منجسم و طبقه‌بندی شده ارائه می‌دهد، اما در واقع اشتباه است. **AI Hallucination**

خواهان مدعی است ملک وی از طریق مزایده فروخته شده و تاریخ جلسه مزایده به وی ابلاغ نشده است؛ در حال حاضر دادخواست اعلام بطلان مزایده طرح نموده است. با استناد به قوانین ایران یک رای دادگاه بنویس

رای دادگاه:

با توجه به محتویات پرونده، بررسی سوابق اجرایی و مدارک پیوست، محرز است که خواهان به عنوان مالک رسمی ملک، قبل از برگزاری مزایده، به نحو قانونی از تاریخ و شرایط مزایده مطلع نگردیده است و مفاد ماده ۱۳۰ قانون اجرای احکام مدنی که مقرر می‌دارد:

"در صورتی که محکوم‌به مال غیر منقول باشد، آگهی مزایده باید علاوه بر نشر در روزنامه، به محکوم‌علیه و محکوم‌له و اشخاص ذی‌نفع ابلاغ شود..." رعایت نگردیده است.

با عنایت به اینکه مالک ملک از جمله اشخاص ذی‌نفع محسوب می‌شود و ابلاغ به وی پیش از مزایده شرط صحت عملیات اجرایی است، عدم رعایت این امر موجب نقض تشریفات قانونی و بی‌اعتباری مزایده می‌گردد.

لذا، دادگاه با استناد به مواد ۱۳۰ و ۱۳۷ قانون اجرای احکام مدنی و ماده ۳۴۸ قانون آیین دادرسی مدنی، ضمن وارد دانستن دعوای خواهان، حکم به بطلان عملیات اجرایی منتهی به مزایده و ابطال مزایده انجام‌شده نسبت به پلاک ثبتی ... صادر و اعلام می‌نماید.

رای صادره حضوری و ظرف بیست روز از تاریخ ابلاغ، قابل تجدیدنظرخواهی در دادگاه تجدیدنظر استان تهران می‌باشد.

قاضی شعبه ... دادگاه عمومی حقوقی تهران

امضاء

چالش نقض حریم خصوصی

در مرحله اول، هنگام ورود اطلاعات به سامانه که شامل اطلاعات پرونده قضایی اشخاص مختلف است و در بسیاری از موارد قاعداً امکان اخذ رضایت طرفین پرونده در خصوص استفاده از اطلاعات پرونده آنها وجود ندارد و این امر می تواند نقض حریم خصوصی آنها را در پی داشته باشد.

بند ۵ ماده ۵ «آیین نامه اجرایی نحوه استفاده از فناوری های نوین در فرآیندهای قضایی»

در مرحله دوم، ذخیره اطلاعات پرونده های قضایی در یک سامانه هوش مصنوعی ممکن است خطر افشای این اطلاعات در مقابل عموم را ایجاد نماید. ممکن است بر اثر هک سامانه یا دسترسی غیرمجاز، اطلاعات اشخاص افشا شده و منجر به نقض حریم خصوصی آنها شود.

در مرحله سوم، سامانه های هوش مصنوعی ممکن است ناخواسته محتوایی را تولید کند که متضمن افشای اطلاعات و نقض حریم خصوصی باشد؛ زیرا سامانه هوش مصنوعی قدرت درک این را ندارد که چه اطلاعاتی از نظر طرفین پرونده محرمانه تلقی می شود. برای مثال، ممکن است اطلاعاتی که از شهود به طور محرمانه اخذ و در سامانه ذخیره شده است به طور ناخواسته توسط هوش مصنوعی در متن رأی منعکس شود.

چالش مسئولیت قانونی

ایراد ضرر **مادی** یا **معنوی**، افشای داده‌ها و اطلاعات شخصی از جمله مواردی است که می‌تواند مسئولیت مدنی در پی داشته باشد. در این موارد تعیین نوع مسئولیت، مسئول نهایی برای جبران خسارت و شیوه جبران خسارت اهمیت پیدا می‌کند.

در فرضی که تصمیم قضایی توسط سامانه دادرسی مبتنی بر هوش مصنوعی اتخاذ شود، این سؤال پیش می‌آید که در صورت **اشتباه بودن تصمیم قضایی** و بروز خسارت، مسئولیت جبران خسارت بر عهده سامانه هوش مصنوعی است یا خیر. در واقع باید به این سؤال پاسخ داد که مسئول نتایج ناقص یا نادرست در یک فرآیند قضایی بر عهده **سازنده** سامانه هوش مصنوعی، **قاضی**، **مخاطب** یا شخص دیگر است.

در صورت بروز خسارت در هنگام استفاده از سامانه هوش مصنوعی، ابتدا باید به این سؤال پاسخ داد که **خسارت منتسب** به تولیدکننده است یا در نتیجه تقصیر کاربر و یا ناشی از خود سامانه هوش مصنوعی به عنوان یک شخص مستقل و بر همین اساس مسئول جبران خسارت را معین نمود.

چالش جانب گیری

هوش مصنوعی مبتنی بر یادگیری ماشینی است و در صورتی که ورودی داده‌ها از **تفکر خاصی** تبعیت کند، هوش مصنوعی نیز بر همین اساس تصمیم خواهد گرفت و تمام تصمیمات بعدی نیز بر اساس همین جانب‌گیری ادامه خواهد یافت. در برخی موارد محتوای منتشر شده در وبسایت‌ها از عقاید خاصی طرفداری می‌کنند و در صورتی که سامانه دادرسی مبتنی بر هوش مصنوعی اطلاعات خود را از این منابع دریافت کند، **رای صادره فاقد بی‌طرفی** خواهد بود.

این امکان نیز وجود دارد که **عده‌ای با سوءنیت قبلی** اقدام به انتشار داده‌های جانب‌گیرانه در وبسایت‌ها نمایند تا خروجی هوش مصنوعی را به نفع خود تغییر دهند. برای مثال، در صورتی که عده‌ای مطالب گسترده‌ای را در وبسایت‌ها منتشر نمایند مبنی بر این که **خرید و فروش ارز** بین اشخاص عادی جرم نیست، سامانه دادرسی مبتنی بر هوش مصنوعی بجای اتکا به مقررات صریح در مورد ممنوعیت خرید و فروش ارز بین اشخاص عادی، از داده‌های منتشر شده در **وبسایت‌ها** تبعیت خواهد نمود.

وجود **چالش فقدان بی‌طرفی** در استفاده از هوش مصنوعی در فرآیند دادرسی سبب ایجاد چالش در مورد رعایت انصاف در پرونده‌ها نیز می‌شود؛ خصوصاً در مورد پرونده‌هایی که **مربوط به مسائل نژاد، جنسیت، وضعیت اجتماعی، اقتصادی یا تاریخی است** که احتمال وجود جانب‌گیری در مورد آن‌ها بیشتر است. تضمین بی‌طرفی و انصاف یکی از ملاحظات بسیار جدی است که در استفاده از هوش مصنوعی در فرآیند دادرسی باید رعایت شود.

HOME

LIVE NEWS

Musk's AI chatbot under fire for posts praising Hitler

Paris (AFP) – Billionaire Elon Musk's artificial intelligence chatbot Grok came under fire Wednesday for anti-Semitic comments, praising Adolf Hitler and insulting Islam in separate posts on the X platform.

Issued on: 09/07/2025 - 15:21 Modified: 09/07/2025 - 18:53

🕒 2 min

چالش عدم استقلال

استفاده از هوش مصنوعی در دادرسی سبب خواهد شد که استدلال‌های طبقه‌بندی‌شده و ثابتی در آرا درج شود و با خود نوعی استانداردسازی در پرونده‌ها را به همراه خواهد داشت. استانداردسازی پرونده‌ها موجب کاهش اعمال سلیقه‌های انسانی در پرونده‌ها شده ثبات و شفافیت را افزایش می‌دهد.

اما در نقطه مقابل، هنگامی که سامانه‌های دادرسی مبتنی بر هوش مصنوعی در اختیار محاکم دادگستری قرار گیرد، تعهد محاکم به اتخاذ تصمیم اختیاری و مستقل تحت تأثیر قرار خواهد گرفت.

بند ب ماده ۵ «آیین نامه اجرایی نحوه استفاده از فناوری های نوین در فرآیندهای قضایی

علاوه بر این، تکیه بر سامانه هوش مصنوعی، مخصوصاً در وضعیت فعلی که از سامانه‌های هوش مصنوعی غیر حقوقی از جمله ChatGPT برای تولید محتوای حقوقی استفاده می‌شود، این نگرانی را ایجاد می‌کند که ممکن است به سبب دستکاری در داده‌های ورودی سامانه هوش مصنوعی، نتایج ارائه شده نیز تحت تأثیر قرار گرفته باشد. اگرچه اصل رسیدگی عادلانه یکی از اصول اساسی در دادگاه‌ها است، اما لازم است در هر پرونده به طور مستقل و بی‌طرفانه و پرونده‌محور به آن توجه نمود و اصولاً طراحی یک چارچوب عادلانه بدون توجه به وضعیت هر پرونده با چالش‌هایی همراه است.

چالش دسترسی به عدالت در بخش مدیریت پرونده

استفاده از هوش مصنوعی مولد در گام اول دسترسی به عدالت را تسهیل می‌نماید؛ بخش عمده‌ای از **توان محاکم دادگستری صرف مدیریت پرونده‌ها** و تکمیل مستندات می‌شود که هوش مصنوعی می‌تواند در مدیریت پرونده‌های قضایی کمک قابل توجهی نماید.

یکی از مشکلات قضات در رسیدگی به پرونده، **حجم بالای مستندات** است که قضات را ناچار می‌سازد برای یافتن پاسخ سؤالات تمام مستندات هر پرونده را مطالعه نمایند، اما هوش مصنوعی می‌تواند حجم زیادی از مستندات پرونده را تحلیل نموده و اطلاعات مورد نیاز قضات را در اختیار قرار دهد. این در حالی است که یکی از دلایل اصلی صدور آرای نادرست در دادگاه‌ها که سبب نقض رأی در مرحله بالاتر می‌شود، **عدم توجه به مستندات پرونده** است که هوش مصنوعی می‌تواند این مشکل را رفع نماید.

با این وجود، در مورد استفاده از هوش مصنوعی در فرآیند دادرسی، مزایای نظری مربوط به افزایش کارایی و کاهش هزینه باید از دیدگاه‌های مختلف مورد نقد و بررسی قرار گیرد؛ زیرا خروجی نهایی هوش مصنوعی در زمینه دادرسی نه تنها یک محتوای مطلوب، بلکه باید یک محتوای **عادلانه و منصفانه** نیز باشد. **استفاده بیش از حد و بدون رعایت ملاحظات خاص** از هوش مصنوعی توسط قضات و وکلا می‌تواند در نهایت سبب بروز **نابرابری در دستگاه قضایی** شود.

چالش دسترسی به عدالت در بخش تنظیم لوايح

در سطح کلان، کشورهای توسعه یافته تر که از منابع مالی و فناوری بیشتری برخوردار هستند می توانند سامانه های هوش مصنوعی را با سرعت بیشتری توسعه داده و در دادرسی به کار گیرند که باعث افزایش کارایی و در نتیجه شکاف بیشتر بین کشورهای در حال توسعه و کشورهای توسعه یافته می شود. در سطح خرد نیز، اشخاص که امکان دسترسی به سامانه های حقوقی مبتنی بر هوش مصنوعی را ندارند از مزایای آن بی بهره می شوند.

اگرچه کشورها تلاش می کند که مردم دسترسی یکسان و برابری به عدالت داشته باشند، اما به دلیل هزینه استفاده از این سامانه ها ممکن است حق دسترسی به عدالت برای اقشار کم درآمد با خدشه مواجه شود.

با این حال، هزینه بالای استفاده از سامانه های حقوقی مبتنی بر هوش مصنوعی می تواند تلاش دولت برای دسترسی برابر مردم به عدالت را با مشکل مواجه سازد. برای این که حق دسترسی به عدالت در میان مردم به صورت برابر اعمال گردد، دولت ها باید چارچوبی را برای دسترسی مردم به سامانه های حقوقی مبتنی بر هوش مصنوعی ایجاد نمایند.